

կան բազմաթիւ ընտանիքներ փախուցման հիւսիսային Ալբանիա, վախենալով զինուորական ծառայութենէն, որ պէտք է կատարեն նրանց որդիքը: Մնացել են միայն այն մահմետականները, որոնք կարող են գէնք գործածել և զուգոյս ունեն ընդգրկմարդի Գոննաստանին:

Այլ տեղեկութիւններ համեմատ Արտան ամրացնելու համար աշխատանքները շարունակուում են: Արտայի և Պրեվեզայի մէջ գտնուում են 15,000 թիւրքաց զօրքեր 74 թնդանթներով: Արտան գրաւելու համար նշանակված յունական զօրաբաժինը կենտրոնացած է Պրեվեզայի հարաւային կողմը: Յոյները վախենում են մահմետականների ընդգրկմարդութենից:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ընտրողական ցոյցերը Գերմանիայի մէջ արդէն սկսված են: Ինքն իշխան Բիսմարկ նրանց մասնակցեց, հրատարակելով մի շարք ծախքերով, որով նա պատասխանեց մի նահանգական երկրագործական ժողովի համակրական հեռագրին: Բիսմարկ խորհուրդ է տալիս այնպիսի կանգնողաներին ընտրել, որոնք համակրում են նրա անտեսական քաղաքականութեանը, որի նպատակն է պաշտպանել «ազգային արդիւնաբերող աշխատանքը» և թեթեւացնել ուղղակի հարկերը: Այդ յայտնութեան մէջ ասված է, որ ուղղակի հարկերի թեթեւացնելով կը մեծանան կողմնակի հարկերը հաւասարութիւն պահպանելու համար և հետեւաբար ժողովրդի դրութիւնը զրանով չի բարելաւվի: Ինչ կը վերաբերի ազգային արդիւնաբերութեան պաշտպանութեանը, այդ գործը կարելի է կատարել, արհեստական ճանապարհով տեղային վատ արդիւնաբերութիւնները թանկացնելով և արտասահմանից բերվող արդիւնաբերութիւնների մրցումը դժուարացնելով: Այդ պաշտպանութիւնն էլ դարձնալ ոչինչ չէ տալիս ժողովրդին լացի ընդհանուր թանգութիւնը և արդիւնաբերութիւնը:

Նաբերական անաջողութիւնները: Այնուամենայնիւ զիւղացիների մեծամասնութեան համար «ուղղակի հարկերի թեթեւացնել» նոխարանութիւնը շատ զուրկան է, իսկ արհեստների և երկրագործութեան մասին անխորհրդիւնը առեւտրի հակառակ կը շարժորթի բանւորներին, որոնք թշնամաբար են վերաբերվում առեւտրական դասին: Ընդհանուր գործածութեան առեւտրական մասին հարկերի նախագիծները մոռացված են և նրանց մինչև անգամ պաշտօնական լրագիրները չեն յիշում: Բանւորներին ապահովելու մասին օրէնքը, որ փոփոխվեցաւ պարլամենտից, նոյնպէս մի կողմն է թողած: Մինչև անգամ նա ամբողջութեամբ մերժվեցաւ միացեալ խորհուրդից, ուր տիրապետում է Բիսմարկի ազդեցութիւնը: Դրանց տեղ առաջ են բերվում 10 տարի առաջ սկսած ընդարձակ հասարակական ձեռնարկութիւններ ընտրողներին շրջանելու համար:

Ընդգրկմարդական կուսակցութիւնն էլ հանգիստ չէ մնում և խիստ քննադատութեան է ենթարկւում կառավարչական նախագիծները: Մօտ ապագան ցոյց կը տայ, թէ ընտրութիւնների ժամանակ որ կողմը յաղթող կը մնայ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Նեստորական ժողովրդեան փիճակը լրջօրէն գրադեցուցած է Անդլիոյ մարդասէր կառավարութեան ուշադրութիւնը: Խնդիր է թէ Անգլիոյ կառավարութիւնն իրական բարիք կրնայ ընել, կամ մինչև ցարդ ըրած է այն ժողովրդոց՝ որոց փիճակին կը համակրի մերթ ընդ մերթ: Պատասխանին ինչ որ ալ լինի, առ այժմ Ուրմիոյ գաւառին (ի Պարսկաստան) Նեստորական հասարակութիւնն այդ կարի նախնաձեռն փիճակին մէջ կերելի: Անգլիոյ մէջ անցեալ շաբթու կապոյտ Տետրակ մը հրատարակեցաւ այդ Նեստորականաց վրայ: Լորտ Արմսթրիլ 1880 օգոստոս 31-ին թէհրանի Անգլիական դեսպանը:

Լանդերու երկիւններ, գուցէ քանի մը նիստ ալ այս խնդիրը գրաւէ: Տարբերակութիւնը սա է որ, ծերունի երեսփոխանին մէջ ժողովէն վերջը կը յայտնէր թէ երկու տարի առաջ ալ այս երկրասարդը այս բողոքը ըրաւ և ինչն այն օրն աստեղագետ ըլլալով խնդրած էր այդ խնդիրը, որոյ համար խիզը գինքը կը տանջէր (!) և հիմայ պիտի ջանայ իւր մեղքը քաշել: Ահաւասիկ կը տեսնեմք այսպիսի ամենապարզ խնդրոց մը մէջ իսկ նենգութիւններ կընեն և մէջէն չեն կրնար ըլլալ:—Աստուած տայ որ այս տարուան ժողովը աւելի խելքը գլուխը աշխատի, բարի տրամադրութիւններ ունեցած ըլլալին յայտնի կերպի:—Ժողովը քուէից գրեթէ միաձայնութեամբ իրեն նախագահ ընտրեց պ. Գարութիւն: Մերթէմուռի Այս երկրասարդի անունը վաղուց է ծանօթ «Մշակի» ընթերցողաց, ճարտար մարդ, ժողովի կառավարելու յատկութիւն ունեցող, աղէկ խորհող, աղէկ խօսող:—Ժողովի խնդիր մ'ալ ունեն այս օրերս Կ. Պոլսոյ հռոմէական հայր: Հասունի յաջորդը ընտրելու հրամանադրը Բ. Գոնէն հաղորդուեցաւ հռոմէական հայոց պատրիարքարանը և 18 ընտրելեաց ցուցակ մը պատրաստուած է: Հռոմէն ամեն ջանք կըլլայ որ Աղաբեան գերապաշտը ընտրուի: Աղաբեան Հասունի alter ego կը սեպուի: Ժողովուրդի մէջ իրեն համակիր եղողները շատ չեն, բայց ամենէն հաւանական անոր ընտրութիւնն է: Արդէն հայ հռոմէական կղերի մէջ այս պաշտօնը արժանապէս կատարելու շատ արժանաւորներ չը կան: Հռոմէն բռնապետեցին երեք եպիսկոպոսներ, որոց մէջն է նաև Էրզրումի եպիսկոպոսը, որ առաջնորդն ընտրելի ըլլալէ հրաժարական տան, այնպէս որ այս երեքին քաջաւելովը մէջտեղը կարող ուրիշ մարդ չը մնար, բայց միայն Աղա-

բեանը: Բայց և այնպէս աւելի լաւ պիտի սեպեն անոր յանձնել քան թէ անկարող անձի մը իրենց գործոց ղեկը, մասնաւորապէս որ Հռոմի պաշտպանութիւնն ալ կը վաշխէ, որ մեծ բան ըսել է:—Ուրեմն ինչ տարբերութիւն Պատրիարքին ուղղակի Հռոմէն կամ ժողովուրդէն ընտրուելու մէջ, պարզ ձեւակերպութիւն մը:—Կեռ կայ հակահաստիքան փոքրիկ մաս մը որ չէ հնազանդած: Նոր ընտրուող Պատրիարքը, իւր ժողովուրդին ղրգմամբ, արդեօք պիտի աշխատի ազգային դատի պաշտպանութեանը, կամ թէ չգործ ղրգը մը պիտի բռնէ, և այս չէզոքութիւնը իսկ գահացոյցից կ'լլայ: Միշտ մեր մէջ երկիւղները չեն փարատած որ Հռոմէն միքեռայութիւններ և նենգութիւններ կըլլան հայոց յարուցած խնդիրը խնդրելու համար: Հռոմէական հայոց մեծամասնութիւնը անշուշտ այս գաղափարէն չէ, բայց իշխանութեան տէրը ինքն չէ, յանուն իրեն կը խօսեն և կը գործեն կարգիւնները: Ինչն լոկ խնամքի ներքէն է: Յրանապի դեսպանատան ներկայ վարիչը Մոնթօլոն կ'ունի Պատրիարքարանի ացելութեան եկաւ: զեսպանը բացակայ է: Բաւական երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ, բայց կարեւոր բան մը չը կայ: Նոյն օրը հռոմէական հայոց և յունաց Պատրիարքարաններուն ալ այցելութիւն տուած է: Սեր թերթիւրը գրեցին որ Երջ Տերթէն Պատրիարքին փոխարինութեան այցելութիւն տուաւ, բայց սխալ է, դեռ չէ եկած:

Անգլիոյ դեսպանատան օրդանը սեպուած և մեծ կարեւորութիւն ունեցող Մէսէն ճըր, որ ի վաշխ չէ Երաւի տեղ կը հրատարակուէր, ջնջուեցաւ կառավարութեան հրամանաւ, որով հեռու Աղիզի գաղափարներ վրա տեղեկութիւններ հաղորդած էր: Կառավարութիւնը ատենէն ի վեր էր որ աղէկ աչքով չէր դիտել այս թեր-

պան Պ. Թոմարի կը հաղորդէ Վեհ. Թագուհին մի պատգամագիրն ուղղեալ առ Վեհ. Շահն, որով Թագուհին իւր փափաքները կը յայտնէ Նեստորական հասարակութեան բարեկեցութեան համար, և կը յուսայ որ Վեհ. Շահն պաշտպանութիւնը պիտի ընդունին: 1880 հոկտ. 12-ին Պ. Թոմարն կը պատասխանէ թէ ինք Վեհ. Թագուհին խօսքերը Շահն հաղորդեց, և սա խոստացաւ ազգու միջոցներ ձեռք առնուլ տեղի ունեցած գանգատները բաւաւոր համար: Իւր յաջորդ տեղեկագրով, որ 1881 փետր. 15-ին թուականը կը կրէր, Պ. Թոմարն Պարսից կառավարութեան հետ իւր բանակցութիւնները կը պատմէ, և ներփակալ կը զրկէ Նեստորականաց գանգատներուն վերաբերեալ կանոնադրութեան մը պատճէն, 1864 թուականաւ, որ վերահաստատուած է 1881 յունվարին: Պ. Թոմարն Նեստորական հասարակութեան գանգատներուն վերջ տալու նպատակաւ ձեռք բերուած այս զիջումները գոհացուցիչ կը նկատէ, և կը յուսայ թէ Նեստորականաց փիճակը մեծապէս պիտի բարեօրէն անոնցով: Լորտ Արմսթրիլ ալ կը շնորհաւորէ Պ. Թոմարն իւր ձեռք բերած յաջողութեան համար:

(Մասիս)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱՋԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, 25 յունիսի: Պաշտօնապէս հաղորդում են. երէկ Թագաւոր Կայսրը ընդունեց պարսից շահի արտաքց կարգի դեսպան և լիազօր մինիստր Միրզա Ասեդուլա խանին, որ յանձնեց Թագաւորին իր հաւատարմութիւնը «Голосъ» լրագրին հաղորդում են խաղովից յունիսի 24-ից. Այստեղի բանկի գործերը չափազանց խրճճված են: Յայտնվել են մեծ քանակութեամբ անյուսալի պարտքեր, որոնց թուում նշանաւոր տեղ է բռնում բանկի գիրկէտօր Նիկիտինի 100,000 ռ. պարտքը: Երկրաչափ Գրեներդ ատաջարկեց այստեղի քաղաքային վարչութեանը:

Թին գործածած խիստ լեզուն, մանաւանդ քանի որ լորդ Տերթէն եկած է, ձայնը շատ բարձրացուցած էր: Այս թերթը անգլիկէն և զաղղիներէն էր, Կ. Պոլսոյ թերթերուն մէջէն այս միայն Անգլիոյ մէջ տարածված էր, ուստի ի խոհմտութիւն էր գնա պատրուակաւ մը լեզունին: Թերթն յիշեք որ Մէսէն ճըրի նախորդը ի վաշխ չէ հայոց դատին առթիւ գրած մէկ նշանաւոր յօդուածին համար էր որ ջնջուեցաւ: Ամեն ատեն առօրեայ խնդիրներն երբ գրելու կեղեմք ժամանակը կանցնի և ատեն չը մնար ազգային ուրիշ դանազան խնդրոց վրա խօսել: Երջորդ նամակին կը թողուք, դարձեալ նոյնը կըլլայ: Անշուշտ «Մշակի» ընթերցողը կուզեն տեղեկութիւններ ստանալ Միացեալ ընկերութեանց վրա, որոյ հետ այնքան կապի լով կապուած են, մանաւանդ քանի որ գործոց ղեկը այն պատուական երկրասարդին ձեռքը անցաւ, որ ազգային ամենաբարձր խնդրոյն մէջ կատարած նշանաւոր դիմումը ազգին համարմանը և համակրանացը արժանացած է: Պ. Չերափի անունը ինքնին նշանակութիւն մը ունի և երբ Միացեալ ընկերութեանց գլուխը կանցնի ներկայ պարագայից մէջ, այդ նշանակութիւնը ուրիշ կարեւորութիւն մը կը ստանայ: Կը լսեմք թէ նոյն իսկ դեսպանական շրջանակներու մէջ բաւական ուշադրութեամբ առնուած է այս կէտը թէ հայկական ինքնօրինութեան խնդրոյն մէջ ամենէն առաջ նետուող երկրասարդը, որ միանգամայն Նեքսէսի ալ բաղուէն է, այնպիսի մարմնոյ մը գլուխ ընել, որ գրկած է Հայաստանը և Կիլիկիան, առանց մտածութեան չէ և թէ կրնայ հետեւութիւններ ունենալ: Ինչ ընենք, պարոն գիրքումները, միշտ լսեմք ու ձեր գրութեանը ուղաւեժը, ալ քիչ մ'ալ մենք մեր գլխուն ճարը պիտի մտածենք: Եթէ դուք մեղի

կազմել Խաղովի ջրանցքների նախագիծը: ՉԵՐՆԻԳՈՎ, 24 յունիսի: Տօնախմբուած շատ լաւ անցաւ: Քաղաքի մէջ բոլոր ժամանակ կատարեալ հանգստութիւն էր տիրում:

ԲԵԼԳԻԱ, 24 յունիսի: Իշխան Միլան շնորհեց ունգարական մինիստր-նախագահ Տիսսային Տակօֆա շքանշանը առաջին կարգի: Բիստիչ և Միլայիովիչ նախկին մինիստրները թոշակ կը ստանան: Իշխանի այստեղ վերադառնալոց յետոյ սերբիական զիւլումաւորան մեծ փոփոխութիւնների կենթարկվի:

ՍՕՖԻԱ, 24 յունիսի: Ասում են, որ ազգային մեծ ժողովի բացումը կը յետաձգվի մինչև յուլիսի 10-ը: Մի քանիսը կարծում են, որ ժողովը բոլորովին չի բացվի:

ԼՕՆԳՈՆ, 24 յունիսի: Ստացված է տեղեկութիւն, որ Բ. Գոնդը հինգ զրահակիր նաւեր է ուղարկել Տրիպոլի տեղական արարների մէջ կարգապահութիւնը պահպանելու համար և, եթէ հարկաւոր լինի, բողոքելու Տրիպոլին օտարներից նաւաճելու դէմ:

ՓԱՐԻՋ, 24 յունիսի: Ֆրանսիայի և Թիւրքիայի յարաբերութիւնները հետզհետէ լարված բնուորութիւն են ստանում: Սուլթանը հրաժարական ընդունելութիւն չարաւ Տիսսօին: Պատմում են, թէ սուլթանը ասել է. այդ մարդուն ես այլ ես երբէք տեսնել չեմ կամենում: Այդ բանը իմանալով, Տիսսօ իր թէ նկատել է սուլթանը փորձով կիմանայ, թէ ինչ կը նշանակէ մեծ պետութեան հետ վեճ սկսելը:

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, 25 յունիսի: Պետական բանկի 5% տոմսով առաջին շրջանի արժէ 95 ռ., երկրորդ 94 ռ. 25 կ., երրորդ 94 ռ. 50 կ., չորրորդ 94 ռ. 12 կ., ներքին 5% տոմսին փոխառութեան տոմսակը արժէ 227 ռ., երկրորդ 220 ռ., արեւելեան տոմսին փոխառութեան տոմսակը արժէ 92 ռ. 37 կ., երկրորդ 92 ռ. 12 կ., երրորդ 92 ռ. 37 կ., ասի 7 ռ. 84 կ.: Ռուսաց մի լուրջ Լոնդոնի վրա արժէ 24,94 պէնս, ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 214 մարկ, 12 պֆ., Փարիզի վրա արժէ 264 ֆրանկ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ժառայութիւն մը պիտի ընէք շնորհագարտ կըլանք, բայց մենք ալ քիչ մ'ալ մենք մեղի աշխատելու արամաղիր ենք:

Երբ նամակում պիտի ներկայացնենք Ռուսիոյ հայոց Միացեալ ընկերութեանց արդի վիճակը, և Ռուսիոյ եղբայր ինչպէս նիւթական նոյն և բարոյական աջակցութիւնը ու խորհուրդներն պիտի խնդրենք: Ամենքս միասին պէտք է գործենք, և փոխադարձ կարծեաց գահողութիւններով, կամ լաւ եւ համաձայնութեամբ, կրնանք շատ բաներ ընել: «Մշակ» որ Հայաստանի մէջ գործելու, հոյ գաղափարակութիւնը ծաւալելու առաջին ձայնը տուաւ, և միշտ այդ սկզբունքի դրօշակը բարձր բռնեց, մեծացուց: Արարատեանք, ի մի խմբից այն անջատ մարմինները որ Հայաստանի և Կիլիկիոյ մէջ կաշխատելին առանձին առանձին, անշուշտ «Մշակ» պիտի շարունակէ Միացեալ ընկերութեանց միտքը ըլլալ: Ունենք թերթիւններ, կրնանք ուղղել: Ինչպէս փորձով տեսած էք, մենք մեր վրա յանդուրժող փառհաւթիւն չունենք, խորհուրդներու ունենալով ըլլալ, ազգային կարծեաց համաձայն երթալ այս մեր սկզբունքն եղած է, և ամենէն աւելի «Մշակ» կրնայ խրդճով վկայել թէ ինչ աստիճան ազգային ընկերութիւնք իրեն կարծեացը փառհաւթիւն յայտնած են և գործադրած են: Հետեւաբար այսուհետ իսկ հաւատք ունիմք թէ «Մշակ» և թէ Ռուսիոյ հայ մամուլը վրա առ հաւատարակ: Ուրեմն ի տեսութիւն այս խնդրոյն համար:

Հայկակ